

תקציר

בשנים האחרונות גוברת ההתעניינות בסוגיית העסקת עובדים מבוגרים בישראל ובעולם. זאת תחת העלייה המתמשכת בתוחלת החיים, לצד שילוב בירידה בשיעורי הפרייון והילודה¹ - המניעים את מגמת הזדקנותה של האוכלוסייה ברחבי העולם. בהתאם לכך, תופעה המתקיימת בימנו במשק הישראלי, היא של ירידה מתמשכת בשיעורם הכולל של אזרחים מבוגרים בני 45-49 בקרב האוכלוסייה במדינה, בשני העשורים האחרונים - זאת לעומת גידול בשיעור הגילים הנמוכים יותר החל משנת 2008.

ניתן לשער כי השינויים בחתכי הגילים השונים מושפעים משיעורי ילודה בתקופות שונות באוכלוסייה, לדוגמא לאחר מלחמות ואירועים משמעותיים. ובדרך זו, עלייה בשיעורי קבוצות הגיל במדינה, משפיעה רבות על שיעורי המועסקים באותו חתך גילים במשק - כך גם על אופי שוק העבודה והביקוש למוצרי צריכה והשקעה בזמן נתון.

מגמה זו, בשילוב הירידה בכוח העבודה², מעלה את החשש המרכזי כי הצטמקותו של כוח העבודה המיומן ביחס ליתר האוכלוסייה, הנגרמת גם מהזדקנותה של האוכלוסייה, תשפיע לרעה על פוטנציאל הצמיחה של המשק ועל הכנסות המדינה ממיסים - מה שיגרום להעמקת העוני בקרב האוכלוסייה המבוגרת הנאלצת להתקיים שנים רבות מפנסיה נמוכה.

בעבודה זו אבחן מודל של צמיחה כלכלית המדגיש את ההשפעות של השינוי הדמוגרפי במהלך שני העשורים האחרונים, כך שמימוש היתרונות הפוטנציאליים הכרוכים משינויים דמוגרפיים יהיו בהתאם להחלטות מקבל המדיניות. בנוסף, אבחן את ההיסטוריה מנקודת מבט של דור אחד ככל שהוא מתבגר ומה הוא חושף לגבי ההתמודדות עם צמיחה של דור אחר שבא בעקבותיו - הנדרש לנטל כלכלי רב בעת פרישת כמות ניכרת של עובדים במשק. נבחן את הרעיון של דור כ"סוכן" עיקרי של שינוי חברתי והשפעה של דור, בין אם על הפרטים שבתוכו ובין על תרבות רחבה הקשורה באופן ישיר לגודלו לעומת האוכלוסייה - ההנחה עליה נשענת העבודה כי הדור הוא המוביל של שינוי חברתי וכלכלי וכי גודלו של הדור הוא המאפיין החשוב ביותר שלו - אלו למעשה הרעיונות שיניעו את עבודה זו.

בנוסף, אדון על הסקירה הספרותית תוך התמקדות בתחומי הבריאות, הדיור, העבודה וההכנסה. כך שבעקבותיהם נבין את המשמעות של הזדקנות דור ה-"בייבי-בוס" הישראלי וכיסוי רווחתם בגיל מבוגר. אעריך את השפעות המדיניות ועיצובה על-ידי מקבל המדיניות, בהינתן שהקשר בין מבנה גיל האוכלוסייה, החיסכון והצמיחה ימחיש כיצד ניתוח מדיניות אינה מתעלמת מההשפעות המקרו-כלכליות והשינויים הנובעים בעקבות גלי ילודה גבוהים.

התחזיות הכלכליות בעבודה זו, יתבססו על גישות כלכליות המניעות התנהגות קבועה לפי גיל העובד. כך, שדרכם נבחן את השפעת השינויים הדמוגרפיים העיקריים כגורם עיקרי לשינויים בשוק העבודה בישראל.

¹ לפי דו"ח תמונת מצב המדינה, תרשימים בנושאי חברה וכלכלה בישראל, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

² לפי סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל, 2019.